

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUHEM REDAKČNÍM.

VECHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II, ŽITNÁ UL. Č. 4b. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 Kč.

ROČNÍK XI.

V PRAZE, V DUBNU 1929.

ČÍSLO 4.

Dr. Čulík:

Notář — orgán státní.

Památným dnem pro československé notářstvo zustane den 18. března 1929, kdy Nejvyšší správní soud nálezem svým číslo 5468/29, který uvádíme na jiném místě, prohlásil, že notáři jsou orgány státními.

Odůvodnění tohoto nálezu jest vskutku mistrné.

Nálezem svým rozptýlil Nejvyšší správní soud nedůvěru, která se zmocnila veškerého obecnstva a zejména všech kruhů právnických pro jeho nálezy ze dne 5. října 1921 č. 12.285/III číslo 966 a ze dne 14. února 1923 č. 2.607 (číslo 1.968), proti nimž s mužným hledím vystoupil sám první prezident Nejvyššího soudu Dr. Popelka, kterémuž se za neohrožené hájení práv státního jazyka dostalo uznání všeho právníctva: University, advokacie, notářstva i soudcovstva. Poukazuji v této věci na svůj článek uvedený v Č. P. v čísle 2 roku 1926 strana 25.

Nejnovější nález Nejvyššího správního soudu jest jedině možným a logickým závěrem, porovnáme-li jazykový zákon ze dne 29. února 1920 č. 122 sb. zák. a nař. se strany jedné a nař. vlády ze dne 3. února 1926 č. 17. sb. zák. a nař. se strany druhé.

Se stanoviska našeho práva nelze k důvodům těm vyčerpávajícím celou látku ničeho více připojit. Pouze se stanoviska našeho stavu dlužno ještě zdůraznit, že náhled Nejvyššího správního soudu odpovídá také úplně historickému vývoji notářské instituce a srovnávacímu zákonodárství.

Již v Rakousku jmenován byl notář státem, musel míti úřední pečeť s říšským orlem, podpisovati se jako »c. k.«, měl své úřední sídlo, podléhal kárné moci soudní a vrchnímu dohledu státní správy, mohl zřizovati veřejné listiny, zejména testamenty postavené na roveň soudním, měl právo přijímati do úschovy peníze a cenné papíry, listinám jeho propůjčoval stát v případech zákonem vyčtených exekutivní moc atd., to jsou všechno známky, že notář byl veřejným orgánem státním.

Tomu též nasvědčuje snaha notářů rakouských, aby notářská instituce vyjmuta byla z tohoto ústrojí státního a aby jí přiznána byla úplná autonomie jako advokacii.

Proto konstruován nový, dosavadnímu nazírání na notáře jako na orgán státní odlišný pojem notáře jako osoby samostatné, nadané veřejnou vírou ve službách osob třetích.

Stalo se tak po prvé veřejně na kongresu notářů rakousko-říšskoněmeckých ve Vídni dne 7. září 1907. Zvláštní jest, že návrh v tom směru učiněn byl justičním radou Weisslerem z Halle n. S., notářem říše německé, kdež notářství výslovně vždy i u theoretiků pokládáno bylo za úřad.

Jest pravda, že na tomto kongresu hlasovali pro tento návrh i notáři čeští. Měli k tomu důvod, neboť neměli zájmu na tom, aby byli orgány státu, jenž národ náš utiskoval a ode všeho českého obecnstva byl nenáviděn. Snahou českého notářstva bylo vymániti se z vlivů a poručíkování tohoto státu, a svléci se sebe to pro nás tak odiosní »c. k.«

Právě však tyto snahy a návrhy kongresu v roku 1907 dokazují, že všeobecně se pocítovalo a uznávalo, že notář jest orgánem státním, z jehož vlivu měl býti vybaven.

Dokazuje to též pametní spis, který podal spolek notářů Rakous nad a pod Enží a Solnohrad v roce 1869 ministerstvu spravedlnosti, v němž výslovně se praví: »Das Notariat ist ein Staatsinstitut aber keine Staatbehörde, der Notar ist Staatsdiener aber nicht Staatsbeamte«.

Vysvítá to též, že notář jest orgánem státním: z notářského řádu císaře Maxmiliána z roku 1512.

Také srovnáním se zákonodárstvím v jiných zemích jde na jevo, že notář jest orgánem státním. Odvolávám se v tomto ohledu na svůj článek, uveřejněný v Č. P. č. 2. z r. 1926 a jen dodávám ještě, že nejen francouzský a italský notářský řád pokládá notáře za veřejné úředníky, nýbrž že rovněž tak činí belgický notářský řád ze dne 25. wentoze XI. (16. března 1903 č. 258, les notaires sont les fonctionnaires publics). Podobně notářský řád portugalský ze dne 18. září 1922 uvádí: (Os notarios sao funcionarios publicos de nomeação do Governo), také notářský řád holandský ze dne 9. července 1842 č. 20 stanoví: »De notarissen zijn openbare ambtnotaren«, rovněž notářský řád bavorský ze dne 9. června 1899 má ustanovení: »Die Notare sind öffentliche Beamte« atd.

Nasvědčuje tomu dále konečně forma notářských listin, předepsaná různými notářskými řády. Tak notářský řád císaře Maxmiliána z r. 1512 předpisoval formu úředního protokolu, notářský řád francouzský předpisuje, že snímek musí míti nadpis »Republique Francaise, au nom du peuple Francais«. Italský notářský řád musí nésti v čele jméno královo atd., což vše jsou známky toho, že notář jest orgánem státním.

Nejnovější nález Nejvyššího správního soudu dlužno námí jen vítati proto, že upravena byla tím cestá k uzákonění nového notářského řádu, jemuž odporováno z toho důvodu, že notáři v něm označení jsou jako orgány státní správy.

Předstíráno bylo ovšem, že odpor proti tomu čini se se stanoviska ideologického pojetí notáře, tak jak to stanovil kongres notářů z r. 1907, ale ve skutečnosti důvod odporu toho byl extrémně nacionální, učiněný z obavy, že bude-li notář uznán za orgán státní, bude podroben jazykovému zákonu a nařízení, proti jehož použití na stav náš bránili se někteří němečtí kolegové, odmítající ustanovení zákonů těch zachovávat.

Tento odpor stál náš stav plně tři roky průtahů v uzákonění notářského řádu.

Dne 27. března 1926 skončeny byly totiž porady o notářském řádu u ministerstva spravedlnosti bez účasti německých kolegů. Tito docílili u nového ministra spravedlnosti národnosti německé, že nařízena byla nová anketa s tím, aby pozváni byli na ni též kolegové němečtí. — Nastalo nové projednávání celé osnova. Dlužno sice konstatovati, že podařilo se kolegům německým v různých případech docílití příznivější stylisace notářského řádu, pro něž marně jsme se zasazovali u ministrů předcházejících, nemajících porozumění pro naše tužby. Dlužno ale též konstatovati, že odpor německých kolegů proti označení notářů jako státních orgánů a proti zřízení autonomie s tím souvisící, jakož i proti zřízení velkých komor zdržel konečnou redakci notářského řádu opět o celý rok.

Na poslední návrh ministerský, opětně přestylisovaný, nevyjadřoval se dlouho spolek notářů německých. Zdá se, že se očekávalo, že Nejvyšší správní soud, na kterýžto vznesena byla stížnost, nyní zamítnutá, neuzná notáře za orgány státní a tím že padne definice notáře do osnova pojatá.

Kdyby Nejv. soud byl rozhodl opačně, bylo by bývalo nutno přepracovati celý notářský řád, což by znamenalo odsunutí jeho uzákonění na nedozírnou dobu.

Zkoumáme-li stížnost, která byla předmětem nálezu Nejvyššího správního soudu, seznáme, že stěžoval si notář do usnesení okresního soudu, kterýmž vráceno mu bylo podání, předložené soudu se seznamem soukromých testamentů ve smyslu vlád. nař. ze dne 5. dubna 1926 č. 50, poněvadž nebylo sepsáno v jazyku státním. Jistě nestála tato malicherná okolnost za to, aby bylo o ni vyvoláno rozhodnutí nejvyššího tribunálu. Podklad stížnosti byl určitě nacionální.

Z toho, že stížnost svou odůvodňoval dotyčný notář tím, že notáři nejsou orgány státními a že nepodléhají jazykovému zákonu, jest zjevno, že stížnost měla býti pokusným torpedem vystřeleným do ministerské osnova notářského řádu.

Následoval pak v Notariats-Zeitung v lednovém čísle letošního roku článek »Zum Neujahe«, v němž pisatelem nepodepsaným bylo tvrzeno, že i české notářské kruhy a zejména komory olomoucká a brněnská souhlasí jednomyšlně s požadavky notářů německých, aby odpadla definice notářů jako orgánů státní správy z osnova notářského řádu. Mělo to býti dělání nálad pro tento požadavek? Skoro se tak zdá, neboť oporováno nepravdou, jak dokazuje v předešlém čísle Č. P. v rubrice ze dne uvedený přepis notářské

komory brněnské, kde tvrzení pisatelovo bylo vyvráceno a označeno jako nepravdivé.

Neoblomná neústupnost zavinila odklad uzákonění nového notářského řádu, což přineslo našemu stavu nesmírné škody, neboť mohli jsme míti nový řád již před dvěma roky a mohli jsme býti všichni účastni ohromných výhod, které nový notářský řád nám skýtá.

Odpor několika málo německých kolegů (a konstatuji výslovně, že mnoho německých kolegů nesouhlasilo s ním, jak toho mám v ruce písemné doklady) způsobil však dále, že nyní není více možná náprava a že kolegové v území menšinovém, čeští i němečtí, budou míti navždy stíženo své úřadování.

Při anketě o notářském řádu prohlásil jsem sám jménem celého českého notářstva, že se zasadíme o to, aby vládní nařízení jazykové ze dne 3. února 1926 č. 17 bylo upraveno tak, aby notářům v menšinových oblastech byla ulehčena povinnost sepsovati listiny notářské v jazycích obou.

Měli jsme skutečně opravdovou snahu v tom směru pracovati a získati k tomu cíli politické strany, neboť byl v tom zájem celého našeho stavu.

Bylo to tehdy možné, ježto jazykový zákon č. 122 z roku 1920 nezmiňoval se výslovně o tom, že notáři jsou orgány státními. To teprve učinilo vládní nařízení č. 17 z roku 1926. Změny vládního nařízení však bylo možno spíše docílití novým vládním nařízením za souhlasu politických stran.

Dnes je to vše nemožné, neboť Nejvyšší správní soud prohlásil, že notář jako orgán státní podroben jest v jazykovém ohledu i co do listinné agendy § 2 jazykového zákona. Jazykový zákon jest však státním základním zákonem a jeho změna vyžaduje dle § 33 ústavní listiny třípětinové většiny. Té jistě docílití nikdy nelze, uváží-li se, že pro jediný stav a ještě k tomu málo početný nebude jistě vůle měniti základ. zákon.

Nevyplatilo se tu intransigentní stanovisko zástupců německých kolegů, jež nota bene bylo úplně zbytečné. Ujišťovali jsme kolegy, že nebudou trpěti na svém národním vědomí a cítění, že jim všemožně vyjdeme vstříc a že společně s nimi zasadíme se o usnadnění úřadování v ohledu jazykovém, které, uznáváme, jest velice obtížné, když notář jest povinen své listiny i velikého obsahu sepsovati ve dvou jazycích, nehledě ani na to, že může lehko vzniknouti rozpor mezi textem státního jazyka a jazyka menšinového. Marně. Hypernacionalismus zvítězil nad rozvahou! Nález jest vynesen. Jsme orgány státními. Důsledkem toho podrobeni jsme plně jazykovému zákonu a vládnímu nařízení a platí o našem úřadování vše to, co jsem napsal svého času v Č. P. v čísle 3 a 4 (II. ročníku).

Upozorňuji proto kolegy, že nyní musí každá notářská listina sepsána býti celá (nejen úvod a konec) v jazyku státním a jen v menšinových okresích (20%), jedná-li se o příslušníky státní (nikoliv cizince) a příslušníky této menšiny a má-li listina vztah pouze k menšinovému okresu, musí k žádosti strany sepsána být též v jazyku menšinovém.

S cizinci a příslušníky české národnosti musí býti i v menšinových okresích listina notářská sepsána pouze v jazyku státním.

Nedhati těchto předpisů mělo by za následek kárný přečin dle § 157 not. řádu, a jako důsledek při opako-

vání jeho dočasné a po případě úplně zbavení notářského úřadu.

Jest další otázka, zda-li listiny notářské, sepsované až dosud nesprávně pouze v jazyku menšinovém a odporující těmto předpisům, jsou vůbec platné. Do řešení otázky té nechci se prozatím pouštět.

Možná, že bude nyní naříkáno do přisnosti ustanovení jazykového zákona. Mám za to, že neprávem. Nelze tu poukazovati na staré Rakousko, v němž měl každý občan právo dáti si sepsati listinu ve svém anebo v cizím jazyku (čehož v území zněmčeném Čech často marně se dožadoval). Rakousko nebylo státem jednotným, bylo to soustátí, sestávající ze spojených království a zemí zastoupených na radě říšské, království Uherského a Chorvatského.

Království a země zastoupené na radě říšské byly oktrojem připraveny o část své samostatnosti bez své vůle, ale ne úplně. Ponechány jim zemské sněmy s právomocí zákonodárnou. Jednotnost státu nebyla provedena a státní řeč, vzdor všemu úsilí německému, nebyla zavedena.

My dosud žijeme v tomto myšlenkovém ovzduší, které nás ovládalo skoro 4 století a stále si ještě neuvědomujeme, že náš stát jest státem jednotným, národním, tak jako Francie, Itálie atd. a že za jazyk státní prohlášena čeština (resp. slovenština).

V žádném státě jiném nedopouští zákonodárce, aby veřejné listiny byly sepsovány jiným jazykem nežli oficiálním (státním). Marně by se dožadoval náš příslušník na německém notáři, aby sepsal mu listinu v jazyku českém a marně dožadoval by se Němec na notáři italském v okrese tridentském neb na notáři francouzském v Alsasku, aby sepsal mu listinu v jazyku německém. Nesmí tohoto učiniti, neboť nestrpí toho suverenity státu. Co žádný stát by nestrpěl, nemůže strpěti ani náš.

Jest povinností každého státního občana osvojit si jazyk státní. Jakmile si jej všichni osvojí, a to jest jen otázkou krátkého času, nebude způsobovati obtíži sepsovati listiny v jazyku jediném státním. Příslušníku jinojazyčné menšiny jest v území menšinovém nad to zachováno právo žádati sepsání listiny také ještě v jazyku menšiny.

Doufám, že nyní konečně uskuteční se nový notářský řád, o němž poslední redakce byla před několika dny skončena.

Odpor některých německých kolegů do definice notáře jest nyní zbytečný, tím padá také odpor jejich do obmezení autonomie, která jest důsledkem našeho postavení jako orgánu státního. Zbývá jen odpor jejich do velkých komor. Ani ten není odůvodněný.

Poukazují k pamětnímu spisu notářů Rakousk pod a nad Enží a Solnohrad z roku 1869, v němž výslovně se praví:

»Damit die Notaren, Collegien und Kammern ihrer Aufgabe einer lebendigen Initiative und einer kräftigen Leitung entsprechen, muss eine grössere Anzahl von Notaren zu einem Collegium vereinigt und sonach der Kammersprengel seinem geographischen Umfang nach gross sein, es empfiehlt sich daher in der Regel der Oberlandesgerichtsprengel.

Domáhali-li se notáři němečtí v Rakousku zřízení velkých komor a uznávali-li požadavek velkých komor nejen za spravedlivý, nýbrž za nutný, nemohu

pochopiti, proč najednou kolegové němečtí v našem státu jsou pro zachování malých komor, které právě svou malíčností nemohou náležitě zastávat zájmy stavovské a odsouzeny jsou k nečinnosti.

Důvody, které platily v roce 1869 pro zřízení velkých komor, platí i dnes. Odpor proti nim není diktován zájmem stavovským, nýbrž patrně opět jen z bezdůvodné obavy, že by kolegové němečtí mohli snad utrpěti na svých národních právech.

Jest to naprosto vyloučeno, poněvadž v komorách nepěstuje se žádná politika, nýbrž řeší se pouze zájmy stavovské a jest věcí jednacího řádu, který musí býti schválen ministerstvem spravedlnosti, aby každému příslušníku komory a výboru komorního ve věcech používání jazyka menšinového a práv národnostních, zaručena byla úplná svoboda.

Pro takovouto svobodu jsou všichni čeští kolegové, kteří osvědčili již několikrát skutky, že ve věcech stavovských respektují plně národnost kolegů německých.

Veliké komory osvědčily se u advokacie, inženýrů, lékařů i zvěrolékařů, i není důvodů činiti výjimku pro stav notářský ze všech těchto stavů nejméně početný.

Odporovati tomu, aby zřízeny byly veliké komory a státi opět neústupně na tom, aby byly ponechány komory malé, na kterýžto požadavek nemůže české notářstvo nikdy přistoupiti — znamenalo by opět odsunouti na dále uzákonění notářského řádu, což by bylo více než nerozumné, poněvadž by to bylo přímo osudné pro celý náš stav.

Dr. Jaro Čapek:

K výkladu § 1393 obč. zákona.

Zemský soud civilní v Praze zamítl knihovní žádost M. D. za vklad převodu práva zástavního za doživotní roční důchod pro O. D. na pražském domě váznoucího z důvodu, že doživotní důchod končí dle § 1285 obč. z. vždy životem toho, komu jest vyměřen. Lpí tedy na jeho osobě a s ní zaniká. Taková práva jsou však podle § 1393 obč. zák. nepostupitelná.

Stížností M. D. proti tomuto usnesení podané vyhověl vrchní zemský soud v Praze jako soud rekursní ve věcech knihovních rozhodnutím z 29. prosince 1928 č. j. R IV 557/28, napadené usnesení změnil a žádaný vklad povolil z těchto důvodů:

Jak ze spisů patrně, pohledávka O. D. doživotního ročního důchodu, která je předmětem postupu, je knihovně zjištěna dle spisu notářského, spočívá tedy závazek na vyplacení důchodu na obligačním poměru, výše důchodu je přesně určena a doba trvání závazku je přesně vymezena životem oprávněného, jehož smrtí zaniká. Cessí tohoto nároku věřitelského předmět závazku se nemění a ježto se jedná o poměr obligační, nikoliv o právo osobní neb rodinné, je právo to zeizitelné a může býti předmětem postupu.

K tomuto rozhodnutí vrh. zem. soudu podotýkám ještě:

§ 1393 obč. zák. stanoví zásadu, že předmětem postupu jsou všechna zeizitelná práva. Vyloučena z cesse jsou tedy práva dědická jako takové a všechna práva osobní, rodinná neb manželská, a práva veřejná.

Poněvadž zákon žádá ku platnosti cesse, aby postupované právo bylo zeizitelné, nemůže býti dle druhé